

Тамара С. Минић¹

Универзитет у Крагујевцу

Филолошко-уметнички факултет²

Центар за научноистраживачки рад

ИЗ СТОЧАРСКЕ ЛЕКСИКЕ СЕЛА ИГРОШ КОД БРУСА

У овом раду бавимо се лексикографском обрадом сточарске лексике села Игрош код Бруса, чији говор припада косовско-ресавском дијалекту. За прикупљање грађе на терену користили смо *Упитник за прикупљање сточарске лексике* Недељка Богдановића, који се налази у колективној монографији *Пастирска лексика југоисточне Србије* (2020). Све прикупљене лексеме разврстали смо у 11 тематских целина, а потом их и лексикографски обрадили, служећи се моделима датим у *Речнику српскохрватског књижевног и народног језика*: након наслова речничког чланка следе граматичке информације и дефиниција речи, а уз неке лексеме навели смо и контекст у коме се оне јављају. Будући да смо овим истраживањем показали разноврсност сточарске лексике, истичемо неопходност наставка сличних лексичких истраживања и бележења дијалекатске лексике на овом подручју.

Кључне речи: лексикологија, лексикографија, дијалектологија, сточарска лексика, село Игрош, Брус

1. Уводне напомене

У раду³ се бавимо лексикографском обрадом сточарске лексике села Игрош. Ово село припада општини Брус и смештено је у поткопаоничко-жупској регији (в. АРСИЋ 2010: 24). Становништво се примарно бави сточарством, воћарством и ратарством.

Говор села Игрош припада копаоничко-западноморавској зони косовско-ресавског дијалекта. Основне одлике овог дијалекта су (в. ИВИЋ 1985: 102–104): присуство старије штокавске акцентуације, екавска замена јата и присуство син-

¹ tamara.minic@filum.kg.ac.rs

² Истраживање спроведено у раду финансирано је Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије (Уговор о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2025. години број 451-03-136/2025-03/200198).

³ Већи део рада представља део истраживања спроведеног у оквиру предмета *Лексикологија и лексикографија* на докторским академским студијама *Српски језик и књижевност* на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу.

тетичке деклинације уз постојање падежних синкретизама (датив и инструментал множине имају форме на *-ма*, а наставак *-а* јавља се у генитиву и локативу множине). Најзначајније акценатске, фонетске, морфолошке, творбене, синтаксичке и лексиколошке особине говора Копаоника и околине описане су у делу *Копаонички говор, етнографски и културолошки приступ*⁴ Првослава Радића (2010).

Почетак нашег истраживања подразумева излазак на терен и бележење лексема. Имали смо три информатора (у тренутку истраживања најмлађи информатор је имао 57 година, а најстарији 83 године), који се примарно баве сточарством (и пољопривредом уопште) и који су у овом селу рођени, или су провели већи део свог досадашњег живота, те их одређујемо као изворне говорнике овог дијалекта. Приликом сакупљања дела материјала коришћен је и Упитник за прикупљање сточарске лексике⁵ који се налази на крају колективне монографије *Пастирска лексика југоисточне Србије* (2020: 187–216), док смо мањи део грађе забележили у разговору са једним информатором, али тај део разговора није снимљен. Након сакупљања грађе, које је већим делом обављено током пролећа 2023. године, уследило је њено разврставање у 11 тематских целина, а потом и лексикографска обрада сваке лексеме.

Основни циљ нашег рада подразумева анализу прикупљених лексема и њихову лексикографску обраду. Зато највећи део рада представља речник који садржи 250 одредница.

2. Тематске целине

Сву забележену грађу можемо груписати у неколико тематских целина (приликом разврставања грађе у тематске групе служили смо се моделом датим у МИЛОСАВЉЕВИЋ 2020: 49–86):

(1) општи називи домаћих животиња: међу забележеном грађом налазимо и лексеме чији се облик подудар са стандарднојезичким⁶ (*крџа*, *биџ*, *во*, *теље*; *коњ*, *кобила*, *ждрѣбе*; *магџрац*, *магарџца*, *магџре*; *овца*, *ован*, *јагње*; *коза*, *јаџрац*, *јаџре*; *свиња*, *вепар*, *праџе*; *кокџика*, *пџтао*, *пџле*; *ћурка*, *ћуран*; *паџка*, *паџак*, *паџе*; *гџска*, *гусџан*; *паџун*, *паунџца*), али и лексичке дијалектизме (*спџсџавац*, *шџџка* и сл.⁷). Скоро за све животиње (осим за *кунџа*) можемо наћи различите називе за женку, мужјака и младунче (*кокџика*, *пџтао*, *пџле*). Сем тога, бележимо и лексеме које именују животиње према оп-

⁴ За потребе истраживања говора Копаоника испитано је неколико различитих пунктова који припадају општини Брус, али не и село Игош.

⁵ У неким деловима одступили смо од овог упитника, односно прилагодили смо га нашем истраживању.

⁶ Овом приликом, због уштеде простора, али и прозирности значења (поједине лексеме се од стандарднојезичких разликују само у акценту), те лексеме нећемо лексикографски обрадити.

⁷ У заградама наводимо понеке лексеме које припадају свакој тематској целини.

лодњи и млађењу, узрасту⁸ и телесним одликама (уп. СТЕВАНОВИЋ 2023: 77–84), али и оне које се односе на групе животиња (*стѡка*, *кѣдо*, *стаѡдо*);

(2) оглашавање стоке (*блѣйѣ*, *мѣче*, *гѣдѣ*, *кѡѡче*): као што нам издвојени примери показују, најчешће су то ономатопејске речи;

(3) размножавање стоке (*отѣли се*, *наѣри се*, *облиѣзи се*, *сјаѣгња*);

(4) узвици за дозивање и терање стоке (*ѡјсту*, *ооо*, *миѣ*);

(5) смештајни објекти (*штѡла*, *тѡр*, *кокошѡр*, *кѡѡѡр*);

(6) исхрана стоке (*мекѣње*, *сѣно*, *сплѡчина*);

(7) болести стоке (*глісте*, *пантљичѡра*, *штенићѡк*);

(8) делови тела стоке (*рѡг*, *гѣѣње*, *браѡда*, *ѡбер*): издвајали смо лексеме које означавају неки аутентичан део тела животиње, по коме се једна врста разликује од друге, док лексеме које означавају делове тела карактеристичне за све животиње и чије значење је општепознато (*глаѡва*, *нѡге*, *ѡчи*) нисмо наводили;

(9) улепшавање и поткивање стоке (*чѣшагѣја*, *ковѡчница*);

(10) чување стоке (*чѡбѡнин*, *мачѡѣга*, *чѡвѡрка*);

(11) расе стоке (*буѣша*, *морѡвѡка*): бележили смо и расе које се тренутно гаје на овом подручју и које су се некада гајиле.

3. Лексикографска обрада

Приликом лексикографске обраде грађе користили смо *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* (лексеме смо дефинисали по узору на модел спроведен у том речнику): након одреднице (насловa речничког чланка) долазе граматичке информације, дефиниција и пример, тј. контекст⁹ у ком се лексема јавља, а који смо записивали и акцентовали приликом бележења грађе.

Примећујемо да међу прикупљеним лексемама налазимо четири различите врсте речи: именице, глаголе, придеве и узвике. Свака од ових врста речи лексикографски је обрађивана на посебан начин.

3.1. ИМЕНИЦЕ. – Након навођења канонског облика (ном. јд.), следе граматичке информације: падежни облици у једнини који се разликују у односу на стандардни језик. У појединим примерима именица прве и друге врсте издвојен је и облик генитива једнине када се у њему примећују неке промене у односу на облик номинатива једнине (нпр. непостојано а, проширење основе). Сваки од издвојених облика је акцентован¹⁰. Ако је реч о непроменљивим име-

⁸ Обично је релевантно да ли је животиња млађа или старија од године дана (уп. МИЛОРАДОВИЋ, САВИЋ 2024: 85).

⁹ Контекст изостаје тамо где имамо упућивачку дефиницију, узвик и назив или сорту животиње.

¹⁰ Акцентоване су све одреднице, сви издвојени граматички облици и сви примери, ма која врста речи да је обрађивана.

ницама или уколико се нека именица налази најчешће у множини, тај коментар стоји у загради. Након тога доносимо и граматичку информацију рода (*м*, *ж* или *с*), а онда дајемо и дефиницију, издвојену курзивом. На самом крају долази акцентовани пример, односно контекст у ком се јавља обрађена лексема.

3.2. ГЛАГОЛИ. – У лексикографској обради глагола начињено је највеће одступање од начина обраде спроведеног у РСАНУ, зато што се у овом говору слабо користи инфинитив, па је лексема навођена у 3. лицу јд. презента. Ово лице је изабрано зато што постоје глаголи који немају прво и друго лице, само треће (нпр. *оја̀гњи се*). Код осталих глагола, који познају сва три лица, након трећег наведен је и облик и првог лица једнине, а затим долазе информације о глаголском виду, након чега следе дефиниција и пример.

3.3. ПРИДЕВИ. – Најпре је наведен облик позитива мушког рода неодређеног вида, а потом и наставци за облик женског и средњег рода. За придеве који се јављају само у женском роду (нпр. *ча̀тлава*, *скѡзна*), или само у средњем роду (*дво̀жучно*), наводили смо само облик за тај род, уз напомену у загради да се тај придев јавља само у једном роду. Након граматичких информација наводили смо дефиницију, а онда давали и контекст.

3.4. УЗВИЦИ. – С обзиром на то да узвици припадају непроменљивим речима, након навођења тог основног облика следи само дефиниција у којој је прва информација да је реч о узвику.

3.5. УПУЋИВАЧКЕ ДЕФИНИЦИЈЕ. – Међу нашом забележеном грађом можемо пронаћи и одређен број синонима. У тим случајевима при навођењу дијалекатских облика користили смо упућивачке дефиниције (само упућујемо на лексему која има исто значење, при чему реч која упућује на другу има нижи статус).

4. Скраћенице

дат.	датов
ж	женски род
инстр.	инструментал
јд.	једнина
лок.	локатив
м	мушки род
мн.	множина
непром.	непроменљиво
несвр.	несвршени глагол
с	средњи род
свр.	свршени глагол

5. Речник

А

алпѝнка ж (дат. / лок. јд. алпѝнкѐ) *раса козе браон боје са црном линијом дуж кичме, алпска коза.*

ѧм м (инстр. јд. ѧмем) *конопац којим се води коњ. – Ўзни ѧм и повѣди коња.*

Б

бѧла ж (дат. / лок. јд. бѧле) *збијено и увезано сено. – Кѧзао да положиш цѧлу бѧлу овцама.*

бѧљас, -та, то *који има белег (белу длаку) на глави. – Прѧшле гѧдине се бѧло отелѧло бѧљасто тѧле.*

бѧла кѧза *раса козе беле боје.*

белѧнце белѧнцѧта с (инстр. јд. белѧнцѧтем) *бистра течност у јајету. – Кѧд се кѧвау јаја, мѧра да тѧриш мѧло сѧли, пѧсле се неће лѧуска залѧпи за белѧнце.*

беѧче беѧчета с (инстр. јд. беѧчетом) *в. беланце.*

бергѧмо ж (непром.) *плодна и крупна раса оваца.*

бѧйкче бѧйкчета с (инстр. јд. бѧйкчетом) *млади бик.*

бисѧге ж (увек у мн.) *две торбе, најчешће повезане дужим каишем, које се пребацују преко леђа коња и висе низ његове бокове. – Кѧд осѧдлаш кѧња, тѧриш и онѧ бисѧге.*

бѧйч м (инстр. јд. бѧйчем) *канап којим се шиба стока (најчешће коњи). – Ошѧнеш кѧња бѧйчем и он пѧчне да трчѧ.*

блѧјѧй несвр. *оглашава се беее (о овци). – Зѧшта ли те ѧвце блѧјѧе?*

бѧч узв. *за терање краве.*

брѧв м (инстр. јд. брѧвем) *јединка ситне стоке, најчешће овце или козе. – Чма трѧес брѧвѧ у штѧле.*

брѧда ж (дат. / лок. јд. брѧдѧ) *скупина дугих длака испод доње вилице коза. – Онѧ бѧле длѧке што вѧсе козама ѧспод дѧње вилице, е тѧ је брѧда.*

брѧница ж (дат. / лок. јд. брѧнице) *савијена танка жица која се ставља на ѧуишку свиња да не би риле траву приликом чувања. – Мѧра да се тѧри брѧница свињама, инаѧче свѧ ѧће да изрѧју.*

брстѧ несвр. *једе лишће са дрвећа (о козама). – Кѧзе нѧјбоље вѧле да брстѧ бѧgren.*

бѧљук м (инстр. јд. бѧљукем) *група домаћих животиња. – Енѧ га дѧле цѧо бѧљук ѧваца.*

бѧрска кѧза *раса беле козе са браон вратом.*

бѧша ж (дат. / лок. јд. бѧшѧ) *раса планинске домаће краве која даје мало млека.*

В

ва́би, ва́бим несвр. *дозива животиње*. – Ва́би ѓвце да им тўри да једу.

вепри́че вепри́чета м (инстр. јд. вепри́четом) *млад вепар*.

ви́ме ви́мена с (инстр. јд. ви́менем) *орган који лучи млеко код женки домаћих сисара (крава, оваца, коза и сл.)*. – Кад сѣднеш да мўзѣш крăву, прво ју водѓм опѣреш ви́ме.

ви́темберг м (инстр. ви́темберге́м) *раса оваца са белом ѓлаком на глави, виртемберг*.

ви́че несвр. *оглашава се викањем (о пауну)*. – Не би мѓго да слўшам да ми онăко ви́че пăун око кўће ки онѓ њима.

врѣ́чй несвр. *оглашава се меее (о јарцу)*. – Сйгруно је жѣдан јăрац, чйм врѣ́чй.

вў́на ж (дат. / лок. јд. вў́не) *густа ѓлака која прекрива тело овце*. – Кад оши́шамо ѓвце, поку́пимо онў вў́ну и тўримо у ца́кѓве.

Г

га́че несвр. *оглашава се га-га (о гуски)*. – Штă ли је тѣма гўскама те га́чу?

гли́сте ж (увек у мн.) *паразитско обољење црева стоке, најчешће свиња, оваца и телад*. – Неће да дојй онѓ тѣле, сйгурно йма гли́сте.

гњѣ́здо гњѣ́здѣта с (инстр. јд. гњѣ́здѣтем) *легало у ком кокошке носе јаја и у ком леже на јајима кад легу пилиће, гнездо*. – Јѣси глѣдо у гњѣ́здо, да л' йму јаја?

говѣ́до говѣ́дѣта с (инстр. јд. говѣ́дѣтем) *заједнички назив за краве, волове, бикове и телад*. – Кад сам се ўдала нѣсу држăли говѣ́да.

голошй́ја ж (дат. / лок. јд. голошй́је) *кокошка која нема перје по врату*. – Увăтио те зăкло онў голошй́ју.

грђй́ несвр. *оглашава се грок-грок (о свињи), грокће*. – Чйм те чўје свиња да си прѓшо, ѓдма стăне да грђй́.

грў́ње ж (об. у мн.) *две издужене израслине у облику суза, најчешће на врату коза*. – Нѣмăу свѣ кѓзе грў́ње на врату.

гў́кче гў́кчета с (инстр. јд. гў́кчетом) *младунче гуске, гушче*.

гурắча ж (дат. / лок. јд. гурắче) *свиња*.

гў́ре гў́рета с (инстр. јд. гў́ретем) *прасе*.

гў́ша ж (дат. / лок. јд. гў́ше) *врат стоке, обично живине*. – Дѓбро се најѣле ко-кѓшке, пўна ји гў́ша.

Д

двй́ска ж (дат. / лок. јд. двй́ске) *овца која има годину дана која је први пут бре-менита*. – Йма и нѣку двй́ску у тѓру.

двѓ́жў́чно (само у с. роду) *које има два жуманцета (о јајету)*. – Немѓ да тўраш тѓ вѣлико јаје под кокѓшку, мѓжда је двѓ́жў́чно.

длắка ж (дат. / лок. јд. длắке) *танке израслине које прекривају тело неких животиња (крава, свиња, коза)*. – Бѣле ју длắке.

домѣзлук м (инстр. јд. домѣзлукем) *стока која се оставља за приплод.* – Остѣвили смо за домѣзлук двѣ свињѣ.

држй, држйм несвр. *има, поседује, гаји (о стоци).* – Шта свѣ држѣ од стѣке?

дѣрок м (инстр. јд. дѣрокем) *врста свиња смеђе боје.*

Ж

живйна ж (дат. / лок. јд. живйне) *назив за домаће животиње које имају перје (кокошке, патке, ћурке, гуске).* – Је л' йма кукурѣза за живйну?

жумѣнце жумѣнцѣта с (инстр. јд. жумѣнцѣтем) *жути део у јајету.* – Ранйје кад смо нѣшто мѣсйли, нѣсмо одвѣјѣли жумѣнце од бѣдѣта ки сѣде.

З

звонѣра ж (дат. / лок. јд. звонѣре) *овца која носи звоно.* – Звонѣра љвек йде прѣва кѣд се ѓвце потѣру да пѣсѣ.

звѣно звѣнета с (инстр. јд. звѣнетем) *метални предмет чији дело који удара о унутрашњост зидова производи звук, а који носе овце и краве око врата да се не би изгубиле на паши.* – Чобѣни тѣре звѣно на ѓвцу да чѣју дѣ су ако се изгѣбе, да ји нѣђу.

зѣб м (инстр. јд. зѣбем) *в. олас.*

зомбйљ м (инстр. јд. зомбйљем) *сукнена торба у коју су чобани носили храну.* – Чобѣни пѣђу да тѣру стѣку и понѣсу лѣба у зомбйљу.

И

изјѣлови се свр. *побаци плод, не роди младунче, не донесе га на свет.* – Ћу да закѣљем онѣ ѓвцу што се изјѣловила.

излѣгне се свр. в. испили се.

йл де фрѣнс (непром.) ж *раса оваца квалитетног меса и високе плодности.*

йспаша ж (дат. / лок. јд. йспаше) *напасање животиња, најчешће оваца и коза.* – Мѣрѣо си свѣко јѣтро да вѣдиш стѣку на йспашу.

испйли се свр. *излегне пилиће (пачиће, гушчиће, ћуриће) из јаја.* – Лѣни се испй лйле трий кокѣшке.

йш узв. *за терање кокошака.*

Ј

јаје јајѣта с (инстр. јд. јајѣтем) *јајна ћелија кокошака (патака, гуски, ћурки), окржжена љуском, која се користи у исхрани људи, а из које се могу излећи пилићи (пачићи, гушчићи, ћурићи).* – Имѣу нѣке кокѣшке, нѣсе јаја са зелѣном љѣском.

јајлов, -а, -о *који није плодан, која није бременита, оплођена.* – Онѣ ѓвца ни зимѣс остѣла јајлова.

ја́рма ж (дат. / лок. јд. ја́рмѐ) *млевени кукуруз.* – Мо́рам д’ йдем да умѣљем ма́ло ја́рмѐ говѣдима.

ја́сла с (само у мн.) *дрвен, дугачак и узак сандук са презградама у који се ставља сено да би јела стока.* – Напунѝо ји пўна ја́сла сѐна.

јѣкш узв. за дозивање оваца.

јѝјца узв. за дозивање оваца.

јоркшѝр м (инстр. јд. јоркшѝрѐм) *енглеска раса свиња које дају доста мяса.*

јўне јўнѐта с (инстр. јд. јўнѐтем) *теле старије од шест месеци.*

јунѝца ж (дат. / лок. јд. јунѝце) *млада крава која се није отелила.*

К

квѝче несвр. *оглашава се квоц-квоц (о квочки).* – Квѝчка квѝче кад ва́би ма́ле пѝлиће.

квѝчка ж (дат. / лок. јд. квѝчке) *кокошка која лежи на јајима или води пилиће.*

кѝш узв. за терање свиње.

клѣмпав, -а, -о *који има велике уши (најчешће овца или коза).* – Ће да оставимо и онў клѣмпаву ѝвцу.

кљўн м (инстр. јд. кљўнем) *издужен орган на врху усног отвора живине.* – И квѝчка ји ва́би па ји да́ из кљўна штá нашла.

ковѝчница ж (дат. / лок. јд. ковѝчнице) *зграда у којој се поткивају краве и коњи.* – Имáо јѣдан чѝвек у сѣлу штѝ држáо ковѝчницу и поткиваѝо кѝње.

козáр м (инстр. јд. козáрѐм) *човек који гаји или чува козе.* – Он бѝо козáр кад бѝо млáд.

козáрка ж (дат. / лок. јд. козáркѐ) *жена која гаји или чува козе.* – Пўно пѝље бѝло козáрa и козáрки.

кока́ће несвр. *оглашава се кад снесе јаје (о кокошки).* – Етѝ је ѝпет јѣдна кока́ће, а нѝје йшла на гњѣздо да снѝсе.

кѝкица ж (дат. / лок. јд. кѝкице) *в. пилка.*

кокошáр м (инстр. јд. кокошáрѐм) *дрвени објект где спавају кокошке, кокошињац.* – Мо́ра да се поглѣдне ўвече, áко заборáвиш да затвѝриш кокошáр, мѝже да дѝје лисѝца и повáта свѝ кокѝшке.

кѝњче кѝњчета с (инстр. јд. кѝњчетом) *млади коњ.*

концентрáт м (инстр. јд. концентрáтѐм) *врста сточне хране којом се најчешће хране младунци након престанка дојења или одрасле товне једнике.* – Кад гѝд отѝђе у гра́д купи цáче концентрáта.

корѝто с (инстр. јд. корѝтем) *дрвена дугачка посуда из које животиње једу сточну храну.* – Тўри ма́ло концентрáта јáгацима у корѝто.

кѝрпа ж (дат. / лок. јд. кѝрпѐ) **1.** *посуда исплетена од врбовог прућа која има две ручке и у коју се стављају клипови кукуруза при брању.* – Нѝје свáк знаѝо да плетѝ кѝрпе, са́мо по нѝки. **2.** *предмет исплетен од врбовог прућа који се*

ставља кравама и воловима на нос и уста да не би пасли док вуку кола или ору. – Говедима се тўри корпа да не застїјкују да пїсў траву пїред пўта.

котїља ж (дат. / лок. јд. котїље) *свиња која се опрасила, која има и доји мале прасиће.*

кѡфа ж (дат. / лок. јд. кофѣ) *пластична или метална посуда са ручком из које стока пије воду. – Одрїси овцама јѣдну кѡфу водѣ.*

кѡц-кѡц узв. *за дозивање кокошака.*

кѡчар м (инстр. јд. кѡчарем) *даскама ограђен простор испред свињца, место где се хране свиње. – Ваља да исчїстим кѡчар.*

кошїра ж (дат. / лок. јд. кошїре) *ограђен простор у пољу где се затварају овце. – Нїсу мѡрїле ѡвце да се на пѡдну дотерїју ка кўћи, но оствїну у пѡљу затвѡре се у кошїру.*

кошїр м (дат. / лок. јд. кошїрѣм) *велика корпа исплетена од врбовог пруђа која има две ручке и која служи за ношење сена. – Їде и тўрио пўн кошїр сїна на лѣђа.*

крїдо с (инстр. јд. крїдем) *група свиња. – Ранїје се тѣрало цѣло крїдо свїња да се чўва.*

крѣчї несвр. *оглашава се звуцима налик на крештање (о мисирки, кокошки). – Си чўо мисїрку да крѣчї?*

крїло с (инстр. јд. крїлѣтем) *део тела код живине који представља предње екстремитете. – Пїла кокѡшка и поломїла крїло.*

кукѡшка ж (дат. / лок. јд. кукѡшке) *кокошка.*

кукурїче несвр. *оглашава се кукурику (о петлу). – Кукурїче пѣтаѡ, ће се мѣња врѣме.*

кукўруз м (инстр. јд. кукурўзем) *јѣдногодишња билка која се користи као сточна храна, а чији плод представљају зрна скупљена на клипу. – Пѡсле ни јѡш оствїје да обѣремо кукўруз и посѣчѣмо трску, да исчїстимо њїву.*

кунїћ м (инстр. јд. кунїћѣм) *глодар сличан зецу.*

кўтлица ж (дат. / лок. јд. кўтлице) *пластична или метална посуда којом се сипа сточна храна. – Мѡжеш да ўзнеш да завїтиш и јѣдну кўтлицу мѣкиња.*

кўс, -а, -о *који се односи на животињу без репа. – Свѣ кўсе ѡвце имїу.*

Л

лїандрас м (инстр. јд. лїандрасем) *врста свиња са великим ушима која се гаји за тов.*

лїасас, -та, -то *који има светлији стомак од остатка тела.*

лиња, несвр. *мѣња длаку, скида длаку са себе (о стоки). – Мїчке се лињау лѣти.*

липицїнер м (инстр. јд. липицїнѣрем) *раса коња беле боје.*

лїпцаѡ, -ла, -ло *који је угинуѡ (о животињи). – Имїли смо и мїчку, ал' ѡна лїпцала.*

лїсас, -та, -то *који има белу длаку преко чела.*

лиснѣк м (инстр. јд. лиснѣкѣм) *зденута сува шума. – Зѣми се дѣјѣ козѣма лиснѣк да јѣду.*

лопарѣца ж (дат. / лок. јд. лопарѣце) *дрвена лопатица која служи за мешање сточне хране, најчешће мекиња растворених у води. – Ћзнеш лопарѣцу и мѣраш дѣбро да промѣшаш мекѣње.*

Љ

љѣска ж (дат. / лок. јд. љѣске) *заштитна чврста опна јајета. – Пѣле кљѣнем проврѣти онѣ љѣску и такѣ се излѣгне.*

М

мачѣга ж (дат. / лок. јд. мачѣге) *прут који носе чобани и којим терају овце. – Чѣбѣнин пѣђе за овцѣма и понѣсе мачѣгу, да ји врѣти ако нѣгде побѣгну.*

меденѣца ж (дат. / лок. јд. меденѣце) *врста звона која се ставља на овна предводника, да се стадо на паши не би изгубило. – Ранѣје стѣка носѣла и меденѣце.*

мекѣће несвр. *оглашава се меее (о кози). – Глѣдна је кѣза, чим мекѣће.*

мекѣње ж (pl. tantum) *производ који се добија млевењем пшенице и који се користи као сточна храна. – Дѣо сам говѣдима пѣну кѣфу мѣкиња.*

метилѣѣв, -а, -о *који има паразитско обољење, метилѣе (најчешће овца). – Нѣши јѣгаци нѣсу метилѣѣви.*

мисирѣн м (инстр. јд. мисирѣнем) *мужјак мисирке.*

мисѣрка ж (дат. / лок. јд. мисѣрке) *морка, моркача, бисерка.*

мисѣрче мисѣрчета с (инстр. јд. мисѣрчетем) *младунче мисирке.*

мѣц узв. *за дозивање свиње.*

млѣчна (само у ж. роду) *која даје доста млека (об. о крави). – Млѣго дѣбра крѣва, млѣчна.*

морѣвка ж (дат. / лок. јд. морѣвке) *аутохтона раса свиња црне боје.*

мрче се несвр. *полно се спаја ради оплођења (о овци). – Сѣноћ се мрѣала ѣвца.*

мѣћак мѣћка м (инстр. јд. мѣћкѣм) *јаје из ког се не може излећи пиле, покварено јаје. – Бѣци тѣ јѣје, вѣдиш да мѣћак.*

мѣче несвр. *оглашава се мууу (о крави). – Штѣ мѣче крѣва?*

Н

набрѣко, -ла, -ло *који се најео младе детелине, надувен (најчешће о овци). – Тѣро ѣвце у дѣтелину, па кад ји врнѣо ка кѣћи, ѣне свѣ набрѣкле.*

накрѣми, накрѣмим свр. *дѣ стоки со, помешану са премѣљом, а на Божић осим соли дѣ јѣј и хлеб мешен специјално за ту прилику. – Е пѣсле се ваља да се онѣ ѣзне да се накрѣми стѣка.*

намѣри, намѣрим свр. *нахрани стоку. – Цдо да намѣрим стѣку.*

на́нос м (инстр. јд. на́носем) *заметак у јајету*. – Кад разлупаш јаје, па се види да има на́нос.

на́рѣмак на́рѣмка м (инстр. јд. на́рѣмкем) *одређена количина сена која се одједном носи у рукама*. – Положио сам им цео на́рѣмак да не блејѣ.

наса́ди, наса́дим свр. *стави кокошку, патку, гуску, ћурку на гнездо са јајима да лежи да би се извели младунци*. – Она се једна била расквоцала, па сам је наса́дила.

носи́ља ж (дат. / лок. јд. носи́ље) *кокошка која се чува само за производњу јаја из којих се не могу излећи пилићи јер нису оплођена*. – Имамо до́ста на́шија кокошака, ал' он купио и две носи́ље.

Њ

ња́че несвр. *оглашава се њааа (о магарицу)*. – Магарац њ́аче у шта́ле.

О

о́бер м (инстр. јд. о́берем) *црвена креста на врху главе кокошки и петлова*. – Ка́ки о́бер она́ пѣтао́ йма, свѣ се црвенѣ!

обли́зни се свр. *роди два младунца (о крави, кобили, магарици, овци, кози)*. – Па́н-тим да ни се са́мо једно́м била обли́знила кр́ва.

о́вас о́вса м (инстр. јд. о́всѣм) *једногодишња житарица разгранатог класа која се користи у исхрани стоке, а која касније сазрева од осталих врста житарица*. – Пшеницу смо овр́ли, још о́вас оста́о.

овни́че овни́чета с (инстр. јд. овни́четом) *млади ован*.

овча́р м (инстр. јд. овча́рѣм) *човек који гаји или чува овце, пастир*. – Коли́ко йма овча́ра у ва́шем сѣлу?

овча́рка ж (дат. / лок. јд. овча́рке) *жена која гаји или чува овце, пастирка*. – Ако о́вце чу́ва же́на, о́ни велѣ да је овча́рка.

ождре́би се свр. *роди ждребе (о кобили)*. – Коби́ла се ождре́би.

оја́гњи се свр. *роди јагње (о овци)*. – Свѣ се о́вце оја́гњи́ле.

оја́ри се свр. *роди јаре (о кози)*. – Оја́рила ни се бе́ла ко́за.

окдо́зи се свр. *в. оја́ри се*.

окдо́ти се свр. *роди младунче (најчешће о свињи)*. – Је л' ти се око́тила сви́ња?

ооо узв. *за заустављање краве*.

опра́си се свр. *роди прасе (о свињи)*. – Којѣ пѣт се опра́сила та сви́ња?

осемѣ́ни, осемѣ́ним свр. *оплоди се на вештачки начин (о крави)*. – Дола́зио ветерина́р те осемени́о кр́ву.

отѣ́ли се свр. *роди теле (о крави)*. – Нома́дѣ ни се отели́ла кр́ва.

отроја́ни се свр. *роди три младунца (о крави, овци, кози)*. – Де́си се поне́кад да се не́ка о́вца троја́ни.

ошѣ́га се свр. *зарази се шугом (о свињи)*. – Са́д рѣтко ймаш да чу́јеш да се ошѣ́гу сви́ње.

П

пантљича̋ра ж (дат. / лок. јд. пантљича̋ре) *заразно обољење црева стоке које изазива једна врста плоснатог црва. – Мòжда и кўче йма пантљича̋ру.*

па̋ри се несвр. *спаја се полно ради оплођења (најчешће о свињи, кози). – Па̋рила се свиња.*

па̋сѐ несвр. *кида траву устима и једе је (о животињама). – Отѐро òвце да па̋сѹ.*

па̋стй̋р м (инстр. јд. па̋стй̋рѐм) *човек који чува стоку. – Он је био млòго дòбар па̋стй̋р, одједама тѐро по стò òваца и кòз̋а да чува.*

па̋стй̋рка ж (дат. / лок. јд. па̋стй̋ркѐ) *жена која чува стоку, пастирица. – Нѐсу у нашем сѐлу биле па̋стй̋рке затò што жѐне нѐсу ктѐле да чува̋у стòку.*

па̋ша ж (дат. / лок. јд. па̋ше) *напасање оваца, коза и крава, испаша. – Отѐро òвце на па̋шу.*

па̋ва несвр. в. *кукуриче.*

перуш̋а се несвр. *уклања перје са себе (о живини). – У лѐто се перуш̋ау кокòшке.*

перуш̋йна ж (дат. / лок. перуш̋йне) *перје. – Одàкле ли је онà перуш̋йна, ки да нѐки зàкло кокòшку.*

пй̋лка ж (дат. / лок. јд. пй̋лке) *млада кокошка која још није почела да носи јаја.*

пй̋лу-пй̋лу узв. *за дозивање кокошака.*

пй̋ргас, -та, -то *који је шарен, разнобојан (најчешће о кокошки). – Имàли смо јѐдну пй̋ргасту кокòшку, нй̋ко нй̋је имàо лѐпшу у цѐлѐм сѐлу.*

пирòтска òвца *врста овце која има дуг реп.*

пова̋ђа несвр. *поново манифестује полни нагон, ако не остане бременита након претходног спајања ради оплођења (најчешће о крави). – Изглѐда да онà крава òпет пова̋ђала.*

пòјилица ж (дат. / лок. јд. пòјилице) *метална посуда елипсастог облика која служи за појење говеда. – Више не мòра да појй̋мо говѐда, сàд смо тўрили пòјилице.*

пòлог м (инстр. јд. пòлòгем) *једно јаје које се оставља у гнезду да би на том месту кокошка легла да снесе јаје. – Òбавезно мòра да остàне пòлог у гњездѐту.*

помр̋кује се несвр. *поново се спаја полно ради оплођења, када претходно полно спајање није довело до оплођења (о овци или кози) – Онà се òвца òпет помр̋кује.*

порѐди, порѐдим свр. *нахрани и напоји стоку и очисти шталу. – Јѐси ли порѐдио стòку?*

поткй̋ва, поткй̋вам несвр. *ставља потковице коњима и говедима на копита. – Одàвно нѐсмо поткй̋вали говѐда.*

поткив̋ач м (инстр. јд. поткив̋ачѐм) *занатлија који поткива говеда и коње. – У сѐлу имàо сàмо јѐдан поткив̋ач.*

прамѐнка ж (дат. / лок. јд. прамѐнке) *аутохтона домаћа овца.*

првотѐлка ж (дат. / лок. јд. првотѐлке) *крава која се први пут отелила. – Тò млàда крава, првотѐлка.*

прегорй свр. *престане да даје млеко до следећег рађања младунца (о женкама сисара).* – Млеко дајемо млекáру зато што кра́ва није прегорéла.

прежи́ва несвр. *поново жваће храну (о крави, овци, кози).* – Кад се напáсê, кра́ва лёгне у ла́д и прежи́ва.

прѐмйља ж (дат. / лок. јд. прѐмйље) *в. јарма.*

пренѓ́вак пренѓ́вка м (инстр. јд. пренѓ́вкем) *подмладак, новорођено младунче стоке.* – Да ча́стите, ймате пренѓ́вце!

при́плод м (инстр. јд. при́плѓ́дем) *стока која се оставља за размножавање.* – Шта си свѐ оста́вио за при́плод?

пронѓ́се свр. *први пут почне да носи јаја, или поново почне да носи јаја након неког времена (о живини).* – Прѓ́неле свѐ пй́лке.

пронѓ́кче пронѓ́кчета с (инстр. јд. пронѓ́кчетом) *прво јаје, најчешће мало и крваво, које кокошка снесе.* – На́шо сам јѓ́дно пронѓ́кче у гњездѓ́ту.

пррр узв. *за дозивање кокошака.*

пру́т м (инстр. јд. прѓ́тем) *танка гранчица дрвета очишћена од лишћа којом чобани шибају стоку.* – Ако си пѓ́шо да те́раш ѓвце, понѓ́си прѓ́т.

Р

разлѓ́гне се свр. *почне да лежи на јајима да би се на тај начин извели младунци (о кокошкама и живини уопште).* – Изглѓ́да да се разлѓ́гла онá кокѓ́шка.

рањени́ца ж (дат. / лок. рањени́це) *свиња која се тови за пастрму.*

рзáк м (инстр. јд. рзáкѓ́ем) *вепар за приплод, неуштројен вепар.*

ре́п м (инстр. јд. ре́пем) *продужетак на задњем делу тела стоке.* – Кра́ва удáра ре́пем и бра́ни се од мѓ́вá.

ре́пат, -а, -о *који има реп (о животињама).* – Његѓ́ве ѓвце не́су репáте, свѐ ку́се.

ри́че несвр. *в. муче.*

ро́г м (инстр. јд. ро́гѓ́ем) *рожната израслина на глави стоке (најчешће крава, овнова, коза).* – Поломй́ла кѓ́за ро́г.

ро́гат, -а, -о *који има рогове (најчешће крава, ован, коза).* – Не држи́мо рога́те овнѓ́ве.

романѓ́вска ѓвца *врста оваца које имају црну главу и црне ноге и које се одликују изузетном плодношћу.*

ру́но рѓ́нѓ́та с (дат. / лок. јд. рѓ́нѓ́тем) *ошишана вуна са оваца.* – Би́ло ве́лико ру́но на онѓ́ ѓвцѓ́.

С

сандѓ́че сандѓ́чета с (инстр. јд. сандѓ́четом) *дрвена посуда у којој се крупној стоци даје преми́ља.* – Јѓ́ш нй́сам й́зно сандѓ́че што сам ма́лопре говѓ́дима да́вао прѓ́мйљу.

свиња́рац свиња́рца м (инстр. јд. свиња́рцѓ́ем) *објект где спава свиња, свињац.* – Мо́рам да почй́стим свиња́рац.

- сѣдало** с (инстр. јд. сѣдалем) *даске на којима леже кокошке у кокошињу*. – Кокошке већ посѣдале на сѣдало.
- сѣдло** с (инстр. јд. сѣдлем) *део јахачке опреме која се ставља на леђа коња и која служи за седење јахача*. – Мора добро да се држиш у сѣдлу да не паднеш.
- сѣно** с (инстр. јд. сѣнем) *осушена трава која се користи у исхрани стоке*. – Није водио овце на пашу, данас ји положио сѣно.
- сйка-сйка** *узв. за дозивање оваца*.
- силѧжа** ж (дат. / лок. јд. силѧжѧ) *производ који се добије од млевења зеленог кукуруза и зелене трске и користи као сточна храна*. – Нѧсмо правили силѧжу овѧ године.
- симентѧлка** ж (дат. / лок. јд. симентѧлкѧ) *врста високомлечне краве*.
- сјѧгња** (само у ж. роду) *бременита овца*. – Све овце сјѧгње.
- сјенйчка** ж (дат. / лок. јд. сјенйчке) *врста овце беле главе и црних колутава око очију*.
- скѧзна** (само у ж. роду) *бременита коза*. – Није скѧзна онѧ бѧла кѧза.
- скѧтна** (само у ж. роду) *бременита животиња (обично свиња)*. – Скѧтна ни свйња.
- слѧма** ж (дат. / лок. јд. слѧмѧ) *осушена стабла житарица која остају након вршидбе и која се простиру да стока спава на њима, или се стављају у гнездо*. – Однеси маљо слѧме да прѧстреш говѧдима.
- снѧсе** свр. *избаци јаје (о живини)*. – Јѧтрост снѧле трй кокошке.
- солйло** с (инстр. јд. солйлем) *дрвено сандуче у које се ставља камена со да би је лизале овце*. – Овце полѧгѧле код солйла.
- сплѧчина** ж (дат. / лок. јд. сплѧчине) *остаци од људске хране којима се хране свиње*. – Данѧс сам дѧо свињама нѧке јѧбуке и сплѧчину.
- сплѧчинѧра** ж (дат. / лок. јд. сплѧчинѧре) *кофа или нека друга посуда у коју се бацају остаци људске хране (сплѧчина)*. – Пѧкла сплѧчинѧра, па стрвй сѧфт свѧд грѧдом.
- стѧдо** с (инстр. јд. стѧдем) *група оваца или коза*. – Цѧло стѧдо пѧсѧ на ливѧде.
- стѧлна** (само у ж. роду) *бременита крава*. – Да л' је стѧлна крѧва?
- стѧј** *узв. за заустављање крѧва док вуку кола*.
- стѧка** ж (дат. / лок. јд. стѧке) *заједнички назив за све домаће животиње*. – Ујѧтру се прво порѧди стѧка, па пѧсле мѧш д' йјеш да рѧдиш нѧшто. **крѧпна** ~ *опити назив за групу животиња којој припадају краве, коњи и магарци*. **сйтна** ~ *опити назив за овце, козе и свиње*.
- стѧчни**, -на, -но *који припада стоци*. ~ **брѧшно** *нупроизвод који се добија приликом млевења пиенице, а који се користи у исхрани стоке*. – Нисам тѧро свињама стѧчно брѧшно, сѧмо цйбру јѧле.

Т

- тимѧри**, тимѧрим *несвр. четка коња*. – Свѧко јѧтро тимѧрио кѧња.
- тѧр** м (инстр. јд. торѧм) *тарабама огрѧђени простор где се затварају овце, најчешће у пољу*. – Тѧрали смо овце дѧле у тѧр те смо ји затвѧрали.

тõрина ж (дат. / лок. јд. тõрине) *остатак сена у јаслима*. – Пõсле се сãмо покўпе онõ тõрине и избãце из јãсала.

тражи несвр. *манифестује полни нагон*. – Ченї ми се да онã крава тражи бика.

тр̑ска ж (дат. / лок. јд. тр̑ске) *стабло кукуруза које се користи у исхрани крава*. – Полажемо ји и тр̑ску.

Ћ

ћўба ж (дат. / лок. јд. ћўбе) *густо и велико перје на глави кокошке*. – Вїди колїка је онã ћўба онõ кокõшке, свѣ ју се õчи не вїде.

ћўбас, -та, -то *који има густо перје на глави, ћубу (о кокошкама)*. – Ѐма нѣки што држї сãмо ћўбасте кокõшке.

ћўма ж (дат. / лок. јд. ћўме) *више снопова трске спојених у једну гомилу*. – Енѣ де дõле у њїве направио десетїну ћўма.

ћўрче *ћўрчета* с (инстр. јд. ћўрчетом) *младунче ћурке, ћуре*.

У

ўже *ўжета* с (инстр. јд. ўжетем) *танак конопац којим се везује стока*. – Мãлѣм телѣту се не тўра õдма ўже око гўше.

ўјесту *узв. за померање краве са места на ком стоји*.

укõшка, *укõшкам* свр. *спојити говеда у један јарам*. – Нїје имãо трãктор ки сãде, но си мõрãо да укõшкаш краве па да рãдиш нѣшто.

улãр м (инстр. јд. улãрем) *поводац за коња или говеда*. – Увãти кõња за улãр па вõди.

урлã несвр. *оглашава се урлањем (о ћурану)*. – Ѓуран чїм пõчне да урлã, õдма и рѣп рашири.

Ф

фр̑кће несвр. *снажно избацује ваздух кроз нос (о коњу)*. – Пãзи се да се не цїдне кõњ кад пõчне да фр̑кће.

Х

хõлштајн м (инстр. јд. хõлштајнем) *врста говеда*. **црвѣни** ~ *која су браонкасте боје*. **шарѣни** ~ *која су шарена (црно-бела)*.

Ц

цврцїн м (инстр. јд. цврцїнѣм) *мужјак цврцинке, цврцан*.

цврцїнка ж (дат. / лок. јд. цврцїнкѣ) *патуљаста кокошка*.

цврцїнче *цврцїнчета* с (инстр. јд. цврцїнчетом) *младунче цврцинке*.

цигãја ж (дат. / лок. јд. цигãје) *врста оваца које имају црну олаку на глави*.

црвѐн вѣтар м *болест свиња*. – Шприцали ји ветерина́ри онома́д за црвѐн вѣтар.

Ч

ча̀поња́к м *ча̀поња́ка* (инстр. јд. ча̀поњкем) *прст код папкара, папак*. – Она́ ђвца нешто ке́ца, сйгурно мо́ра да ју се исчи́сти ча̀поња́к.

ча̀гла́ва (само у ж. роду) *која нема млеко у једном делу вимена (крава, овца, коза)*. – Мо́ра да прода́мо ону́ ча̀гладу ђвцу, то́ ви́ше не сме́ да оста́је да се јагњи́.

чешагѝ́ја ж (дат. / лок. јд. чешагѝ́је) *метална справа са зупцима која се користи за тимарење говеда и коња*. – Ваља́ да се чешагѝ́јом истима́ре кра́ве.

чоба́нин м (инстр. јд. чоба́нинем) *човек који чува стоку, најчешће овце и козе*. – Мој де́да је био чоба́нин, ђн те́ро сто́ку по лйвада́.

чоба́нка ж (дат. / лок. јд. чоба́нке) *жена која чува стоку, најчешће овце и козе*. – То рани́је све йшли чоба́ни и чоба́нке да те́рау сто́ку.

чува́рка ж (дат. / лок. јд. чува́ркѣ) *електрична ограда за чување стоке у пољу*. – Све она́мо огра́дили, ту́рили чува́рку и са́д кра́ве ту́ па́сѹ, не́ма да се се́ди по́ред њи́.

чу́љас, -та, -то *који има мале уши*. – Све се поја́рили чу́љасти ја́рићи.

Џ

џи́бра ж (дат. / лок. јд. џи́бре) *остатак комине после печења ракије који се користи у исхрани свиња*. – Ка́д не́смо пе́кли раки́ју, доно́сили смо џи́бру из се́ла да да́мо свиња́ма.

џи́дне се свр. *снажно замахне ногом (најчешће о крави и коњу)*. – Ђће мла́да кра́ва да се џи́дне ако ни́је научи́ла да се му́зе.

Ш

ши́ја ж (дат. / лок. јд. ши́је) *врат живине*. – Ја́ увати́м пе́тла па га ча́с преко́љем пре́ко ши́је.

шиље́же *шиље́жета* с (инстр. јд. шиље́жетем) *јагње које има годину дана*.

шипа́ре *шипаре́та* с (инстр. шипа́ретем) *прасе које има годину дана*.

ши́ша, ши́шам несвр. *уклања маказама вуну са оваца*. – Сви́ мйсле то́ тако́, ал' ни́је ла́ко ни да се ши́шау ђвце́.

шота́н м (инстр. јд. шота́нем) *патак*.

шо́тка ж (дат. / лок. јд. шо́тке) *патка*.

шо́че *шо́чета* с (инстр. јд. шо́четом) *паче*.

шпри́ца, шпри́цам свр. *даје инјекцију животињама*. – Дола́зили ветерина́ри да шпри́цу праси́ће.

шта́ла ж (дат. / лок. јд. шта́ле) *грађевина у којој борави стока*. – Је л' си затвори́о вра́та на шта́ле?

шўга ж (дат. / лок. јд. шўге) *кожна болест свиња која најчешће настаје због нечистоће простора у ком бораве, а која изазива велики свраб.* – Нёмѡу сѡд свїѣ шўгу.

шўт, -а, -о *који је без рогова (најчешће коза, овца).* – Не држїмо рогѡте ѡвнове, сѡмо шўте.

S

ср̣сѡвац ср̣сѡвца м (инстр. јд. ср̣сѡвцем) *в. цврцин.*

ср̣сѡвка ж (дат. / лок. јд. ср̣сѡвке) *в. цврцинка.*

ср̣сѡвче ср̣сѡвчета с (инстр. јд. ср̣сѡвчетом) *в. цврчинче.*

6. Закључне напомене

У нашем раду представили смо сточарску лексику села Игош код Бруса. Након теренског истраживања, спровели смо анализу грађе. Све прикупљене лексеме поделили смо у једанаест тематских целина, а потом и лексикографски обрадили сваку појединачну лексему, при чему смо се служили моделом датим у *Речнику српскохрватског књижевног и народног језика*. Један део рада посветили смо и објашњењу формирања одредница и начину лексикографске обраде сакупљених лексема.

Како је наше истраживање показало, после тематске целине која се односи на опште називе домаћих животиња, лексички су најбогатије тематске целине које се односе на размножавање стоке, исхрану стоке и делове тела стоке. Осим тога, важно је истаћи и да унутар наше грађе можемо наћи и одређен број синонима. Највише синонима проналазимо у групи лексема којима се именују општи називи домаћих животиња, где се често једна лексема подударе са стандарднојезичком (евентуално може постојати разлика у акценту): *свїѣ*, *прѡсе*, *пѡтка*, *кокѡшка*, док друга представља лексички или фонетски дијалектизам: *гурѡча*, *гўре*, *шѡтка*, *кукѡшка*.

Важно је напоменути и да неке лексеме које смо сакупили нашим истраживањем нису забележене у *Речнику српскохрватског књижевног и народног језика* (уз напомену да речник није завршен и да нисмо могли имати потврду за све лексеме), или су забележене, али са другим значењем. То су пре свега поједине лексеме којима се именују расе животиња (*алтїнка*, *бергѡмо*, *дўрок*, *їл де фрѡнс*), затим узвици за дозивање животиња (*јѣки*, *јѡјца*), те лексеме које именују врсту животиња (*гўкче*), део тела животиње (*грўње*), оглашавање животиње (*кокѡће*). Такође, у поменутом речнику нису забележени ни фонетски дијалектизми *зомбїљ*, *кукѡшка* (али постоје лексеме *зембїљ* и *кокошка*).

Спроведено истраживање је показало да је сточарска лексика овог краја изузетно богата, будући да смо успели да забележимо велики број

различитих лексема које припадају различитим врстама речи (именицама, придевима, глаголима и узвицима). С обзиром на то да је реч о недовољно истраженом подручју, истичемо да је потребно наставити лексиколошка, али и друга лингвистичка истраживања овог краја.

Цитирана литература

- АРСИЋ, Миролjub. *Игрош, хроника једног села*. Крушевац: Бест принт, 2010.
- БОГДАНОВИЋ, Недељко и др. *Пастирска лексика југоисточне Србије : колективна монографија*. Ниш: Српска академија наука и уметности, Огранак САНУ у Нишу, 2020.
- ИВИЋ, Павле. *Дијалектологија српскохрватског језика : увод и штокавско наречје*. Нови Сад: Матица српска, 1985.
- МИЛОРАДОВИЋ, Софија и САВИЋ, Сандра. „Називи за стоку према времену млађења и узрасту”. У: Александар Лома (гл. ур.), Недељко Богдановић (ур.), *Пастирска лексика призренско-тимочких говора* (стр. 73–91). Ниш: САНУ, Огранак у Нишу, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2024.
- МИЛОСАВЉЕВИЋ, Тања. „Фрагмент сточарства на језичкој слици света југоисточних српских говора (први део)”. У: Недељко Богдановић (ур.), *Пастирска лексика југоисточне Србије* (стр. 49–86). Ниш: Српска академија наука и уметности, Огранак САНУ у Нишу, 2020.
- РАДИЋ, Првослав. *Копачички говор, етногеографски и културолошки приступ*. Београд: Српска академија наука и уметности, Етнографски институт, 2010.
- РСАНУ I–XXI: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, Београд: Српска академија наука и уметности, Институт за српскохрватски језик, 1959–2021.
- СТЕВАНОВИЋ, Јована. „Сточарска лексика села Секурич код Рековца”. У: Љиљана Скробић, Стефан Здравковић (ур.), *Наука и студенти СТУДКОН, тематски зборник радова са скупа СТУДКОН 4 одржаног 10. новембра 2018* (стр. 73–87). Ниш: Филозофски факултет, 2023. <<https://izdanja.filfak.ni.ac.rs/zbornici/2023/studkon-4>> 7. 5. 2025.

Tamara S. Minić

FROM CATTLE LEXICON OF THE VILLAGE IGROŠ NEAR BRUS

This paper deals with lexicographic processing of cattle lexicon of the village Igroš near Brus, which belong to *kosovsko-resavski* dialect. The paper utilizes the *Upitnik za prikupljanje stočarske leksike* by Nedeljko Bogdanović, that is compiled at the end of monograph *Pastirska leksika jugoistočne Srbije* (2020). All collected

lexemes were classified into 11 separate thematic categories, and were examined according to the model provided by *Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika*. After each title of the dictionary article, grammatical information and word definitions can be found, additionally, context in which they occur is provided for some of lexemes. Since this research shows the diversity of cattle lexicon, the continuation of similar research and collection of such dialect-based lexis of this area is strongly emphasized.

Keywords: lexicology, lexicography, dialectology, cattle lexicon, Игош village, Brus